

Sygn. akt IV CSK 327/12

POSTANOWIENIE

Dnia 21 lutego 2013 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Krzysztof Strzelczyk (przewodniczący)

SSN Katarzyna Tyczka-Rote (sprawozdawca)

SSA Monika Koba

w sprawie z powództwa P. I. SA w G.

przeciwko Syndykowi masy upadłości T. F. SA

z udziałem interwenienta ubocznego po stronie pozwanej Powszechnego Zakładu Ubezpieczeń na Życie SA

o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 21 lutego 2013 r.,

skargi kasacyjnej strony powodowej

od postanowienia Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 27 stycznia 2012 r.,

uchyla zaskarżone postanowienie i pozostawia rozstrzygnięcie o kosztach postępowania kasacyjnego orzeczeniu kończącemu postępowanie.

Uzasadnienie

Powodowy P. I. Spółka Akcyjna domagał się pozbawienia wykonalności tytułu wykonawczego - nakazu zapłaty wydanego w postępowaniu nakazowym przez Sąd Okręgowy w W. dnia 6 czerwca 2002 r., utrzymanego w mocy wyrokiem Sądu Apelacyjnego z dnia 15 czerwca 2010 r. i zaopatrzonego w klauzulę wykonalności w dniu 17 czerwca 2010 r. - ostatecznie - po ograniczeniu powództwa - w zakresie kwoty 32.159.702,74 zł. Tytuł wykonawczy zasądzał od powoda na rzecz T. F. SA należność z tytułu zapłaty ceny emisyjnej obligacji. Uzasadniając powództwo powód wyjaśnił, że pismem z 24 czerwca 2010 r. złożył pozwanemu oświadczenie o potrąceniu z wierzytelnością objętą tytułem wykonawczym wzajemnej wierzytelności w kwocie 35 118 759,18 zł z tytułu zapłaty za wykup obligacji przez T. F. SA (emitenta) z odsetkami obligacyjnymi wyliczonymi do dnia ogłoszenia upadłości (8 kwietnia 2003 r.). Pozwany Syndyk masy upadłości T. F. SA wniósł o oddalenie powództwa. Kwestionował istnienie wierzytelności oraz zasadność potrącenia. Złożył też wniosek o odrzucenie pozwu, wskazując na treść art. 180¹ § 1 k.p.c. Podniósł, że jedynym właściwym trybem stwierdzenia wygaśnięcia wierzytelności pozwanego na skutek potrącenia jest zgłoszenie w postępowaniu upadłościowym wierzytelności potrącaniej, z której to drogi powód skorzystał równolegle z wytoczeniem powództwa przeciwegzekucyjnego. Do sprawy po stronie pozwanej przystąpił w charakterze interwenienta ubocznego jeden z wierzycieli upadłego - Powszechny Zakład Ubezpieczeń Na Życie SA, popierając stanowisko pozwanego. Sąd Okręgowy w G. oddalił wniosek o odrzucenie pozwu, a także wniosek o umorzenie postępowania, po czym wyrokiem z dnia 24 maja 2011 r. pozbawił wskazany w pozwie tytuł wykonawczy wykonalności do wysokości 32.149.000 zł; umorzył postępowanie co do kwoty 1.185.985,48 zł (cofnięta część pozwu), a w pozostałym zakresie powództwo oddalił i orzekł o kosztach postępowania. Sąd ocenił, że powód przyjął propozycję nabycia obligacji T. F. SA. Przydzielono mu 260 obligacji, które zostały zapisane w ewidencji obligacji, o czym poinformował powoda W. Z chwilą zapisu w ewidencji emitent (T. F.) stał się dłużnikiem powoda zobowiązanym do wykupu obligacji, niezależnie od tego, czy powód uiścił mu cenę emisyjną. Powód miał uiścić cenę emisyjną do 31 marca 2002 r., a więc miał na to ponad 8 miesięcy od dnia

zakończenia emisji (18 lipca 2001 r.), co oznaczało, zdaniem Sądu, że strony nie wiązały uzyskania przez powoda statusu obligatariusza z zapłatą przez niego ceny. Niezapłacenie ceny emisyjnej przez powoda uprawniało pozwanego jedynie do dochodzenia od niego tego świadczenia, bądź do powstrzymania się od wypłaty należności z tytułu wykupu obligacji przez podniesienie zarzutu braku zapłaty ceny emisyjnej. Oświadczenie W. potwierdzające przydział obligacji na rzecz powoda oraz dokonanie zapisu jego praw z obligacji w ewidencji Sąd uznał za wiarygodny i wystarczający dowód wykazujący przysługujący powodowi status obligatariusza, i nie podzielił stanowiska pozwanego, że konieczne było przedstawienie wyciągu z indywidualnego konta depozytowego powoda. Skuteczne nabycie przez powoda praw z obligacji uczyniło go wierzycielem pozwanego z tytułu długu inkorporowanego w obligacjach, w tym również z tytułu odsetek. Przepisy rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 października 1934 r. - Prawo upadłościowe (tekst jedn. Dz. U. z 1991 r. Nr 118, poz. 512 ze zm. – dalej powoływane jako pr. upadł.), dopuszczają w art. 34 § 1 możliwość dokonania potrącenia z wierzytelnością upadłego, jego długu względem wierzyciela, jeżeli oba długi istniały w czasie ogłoszenia upadłości, chociażby termin uiszczenia jednego z nich jeszcze nie nastąpił. Sąd Okręgowy uznał, że skoro orzeczeniem sądowym stwierdzona została wierzytelność pozwanego względem powoda z tytułu obowiązku zapłaty ceny emisyjnej obligacji, to powód był uprawniony do zgłoszenia zarzutu potrącenia z tą wierzytelnością własnej wierzytelności do upadłego z tytułu wykupu obligacji. Zgłoszenie potrącenia po ogłoszeniu upadłości stanowi uprzywilejowany sposób zaspokojenia wierzyciela upadłościowego, który może doprowadzić do korzystniejszych dla niego skutków, aniżeli udział w podziale funduszków masy upadłości. Sąd zaznaczył, że powództwo przeciwegzekucyjne stanowi merytoryczną formę obrony przeciwko niezgodnej z prawem egzekucji, zarówno co do jej zasadności, jak i dopuszczalności. Artykuł 840 § 1 pkt 2 k.p.c. umożliwia zwalczanie tytułu wykonawczego w przypadku, gdy po powstaniu tytułu egzekucyjnego zaszły zdarzenia materialnoprawne prowadzące do wygaśnięcia zobowiązania, a taki skutek wywiera potrącenie. Sąd wskazał, że zgodnie z treścią art. 499 zd. 2 k.c. oświadczenie o potrąceniu wywiera skutek w chwili dojścia do drugiej strony lecz ma moc wsteczną od chwili, kiedy potrącenie stało się możliwe.

Złożone skutecznie oświadczenie o potrąceniu wywiera skutki określone w art. 498 § 2 k.c. od chwili, kiedy istniał tzw. stan potrącalności obu wierzytelności. Wysokość przysługującej powodowi wierzytelności, Sąd ustalił posiłkując się opinią biegłego, który wyliczył wysokość należnych odsetek obligacyjnych. Po potrąceniu wymagalna pozostała wierzytelność pozwanego w kwocie 1.251.103,22 zł. Powód cofnął pozew co do kwoty 1.185.985,48 zł, wobec czego Sąd Okręgowy oddalił powództwo w zakresie różnicy między tymi kwotami.

Apelacje od tego orzeczenia wywiodły obie strony oraz interwenient uboczny. Sąd Apelacyjny częściowo podzielił stanowisko pozwanego i interwenienta ubocznego w zakresie w jakim zarzucali naruszenie art. 182¹ § 1 k.p.c. W konsekwencji uchylił zaskarżony wyrok i umorzył postępowania w sprawie. Sąd odwoławczy uznał, że w sprawie droga sądowa była dopuszczalna, występował natomiast problem konkurencyjności postępowania upadłościowego i postępowania przeciwegzekucyjnego. Po ogłoszeniu upadłości dalsze postępowanie, które dotyczy wierzytelności do masy upadłości, nie może się toczyć. Wierzytelność taka podlega zgłoszeniu do masy upadłości, a możliwość wytaczania powództwa jest ograniczona do czasu, kiedy wyjaśni się, czy wierzytelność została uznana w postępowaniu upadłościowym. Wniosek taki Sąd Apelacyjny wywiódł z przewidzianego w art. 182¹ § 2 k.p.c. prawa wierzyciela do ponownego wytoczenia powództwa w razie odmowy uznania wierzytelności. Nie jest to jednak podstawa do odrzucenia pozwu.

Sąd stwierdził natomiast wystąpienie przesłanek uzasadniających umorzenie postępowania na podstawie art. 182¹ § 1 k.p.c. Upadłość pozwanej ogłoszona została 8 kwietnia 2003 r., w okresie obowiązywania prawa upadłościowego z 1934 r., wobec czego, w oparciu o przepis art. 536 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. prawo upadłościowe i naprawcze (Dz.U. Nr 60, poz. 535 ze zm.), do postępowania upadłościowego w tej sprawie stosuje się przepisy dotychczasowe. Sąd Apelacyjny wskazał, że przed zamknięciem rozprawy przed Sądem Okręgowym powód zgłosił swoją wierzytelność do masy upadłości i podniósł fakt jej potrącenia. Wniosek nie został uwzględniony przez sędziego – komisarza, sprzeciw powoda od odmowy uznania wierzytelności został cofnięty, postępowanie w tym przedmiocie umorzono, a zażalenie syndyka na postanowienie

o umorzeniu postępowania - oddalono. Cofnięciu przez powoda zgłoszenia wierzytelności do masy Sąd odwoławczy przypisał skutek z art. 203 § 2 k.p.c., wobec czego zgłoszenie uznał za niebyłe, a czynności podejmowane na skutek jego wniesienia jako pozbawione znaczenia z punktu widzenia przesłanek stosowania art. 182¹ § 2 k.p.c. Przepis ten nie mógł więc otworzyć powodowi drogi do wytoczenia powództwa. Artykuł 182¹ § 1 k.p.c. nakazuje umorzyć postępowanie, jeżeli ogłoszono upadłość obejmującą likwidację majątku pozwanego, a postępowanie dotyczy masy upadłości. Powołując się na wykładnię tego przepisu przyjętą przez Sąd Najwyższy w uzasadnieniu postanowienia z dnia 19 października 2007 r. (I CK 4/07, LEX nr 465611), Sąd drugiej instancji uznał, że przepis ten stosuje się również do postępowania prowadzonego w oparciu o przepisy prawa upadłościowego z 1934 r. Stwierdził ponadto, że umorzenie postępowania powinno nastąpić wówczas, kiedy upadły jest stroną pozwaną, a postępowanie dotyczy masy upadłości, to znaczy będzie miało lub będzie mogło mieć wpływ na masę. Wskazał, że ocena, czy taki wpływ wystąpi wymaga analizy zgłoszonego roszczenia. Jeśli jego uwzględnienie przez sąd umożliwi zmniejszenie aktywów masy upadłości, przesądzi o nieistnieniu jakiegoś prawa lub o obowiązku obciążającym masę, przyjęć należy, że wpływ taki występuje, niezależnie od tego w ramach jakiej postaci żądania procesowego roszczenie zostało zgłoszone (o zasądzenie świadczenia czy też o ustalenie albo o ukształtowanie prawa lub stosunku prawnego). Sąd wyraził pogląd, że powództwo o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności mieści się w pojęciu postępowania dotyczącego masy upadłości. Przewidziane w art. 182¹ § 1 k.p.c. umorzenie postępowania dotyczy jednak tylko tych postępowań, w których dochodzone są od upadłego wierzytelności, co Sąd wywiódł z treści art. 182¹ § 2 k.p.c., przewidującego możliwość ponownego wytoczenia powództwa w razie odmowy uznania wierzytelności. Chodzi przy tym o wierzytelności zgłaszane do masy upadłości i umieszczane na liście wierzytelności lub te, które wierzyciel zgłasza w celu potrącenia z masy na podstawie art. 34 - 37 pr. upadł. Sąd uznał, że w niniejszej sprawie powód w ramach powództwa przeciwegzekucyjnego chciał uzyskać skutek powodujący umniejszenie majątku masy o część wierzytelności wynikającej z tytułu wykonawczego, co uzasadniało zastosowanie art. 182¹ § 1 k.p.c. i umorzenie

całego postępowania. W rezultacie Sąd Apelacyjny z powołaniem się na treść art. 386 § 3 k.p.c. zw. z art. 182¹ § 1 k.p.c. uchylił wyrok Sądu Okręgowego i umorzył postępowanie w sprawie. Taki sposób zakończenia postępowania spowodował, że Sąd Apelacyjny nie rozważał już pozostałych zarzutów stron do wyroku Sądu pierwszej instancji.

Powód wniósł skargę kasacyjną od powyższego postanowienia, opierając ją na obydwu podstawach z art. 398³ § 1 k.p.c. Naruszenie przepisów prawa procesowego, które miało istotny wpływ na wynik sprawy łączył z błędną wykładnią i w konsekwencji zastosowaniem w sprawie art. 182¹ § 1 i 2 k.p.c. oraz z błędną wykładnią art. 150 pr. upadł. polegającą na uznaniu roszczenia o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności za wierzytelność podlegającą zgłoszeniu w toku postępowania upadłościowego. W ramach podstawy naruszenia prawa materialnego skarżący zarzucił błędną wykładnię art. 34 § 1 pr. upadł. w zw. z art. 498 § 2 k.c., art. 499 k.c. oraz art. 61 k.c. polegającą na przyjęciu, że przepisy prawa upadłościowego wyłączają zasadę, iż potrącenie dokonywane jest przez złożenie oświadczenia woli drugiej stronie i uzależnienie skutku potrącenia od zgłoszenia wierzytelności w toku postępowania upadłościowego.

We wnioskach powód domagał się uchylenia zaskarżonego postanowienia w całości oraz przekazania sprawy do ponownego rozpoznania oraz rozstrzygnięcia o kosztach procesu za wszystkie instancje.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarżący ma rację, że wykładnia art. 182¹ § 1 i 2 k.p.c., która doprowadziła do umorzenia przez Sąd Apelacyjny postępowania w sprawie budzi zastrzeżenia. Wskazany przepis, wprowadzony do procedury cywilnej w wyniku nowelizacji dokonanej ustawą z dnia 16 listopada 2006 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. nr 235, poz. 1699) zamieszczony został w rozdziale 6 kodeksu, poświęconym – jak wynika z tytułu („Zawieszenie postępowania”) - unormowaniu zagadnień związanych z zawieszeniem postępowania. Chronologicznie przepisy zawarte w tym rozdziale określają wypadki, kiedy postępowanie cywilne ulega zawieszeniu z mocy prawa (art. 173 k.p.c.), z urzędu - obowiązkowo (art. 174, 175 i 175¹ k.p.c.) i fakultatywnie

(art. 177 k.p.c.), na wniosek - obligatoryjnie (art. 176 k.p.c.) i fakultatywnie (art. 178 k.p.c.). Normują skutki zawieszenia postępowania (art. 179 k.p.c.), wypadki podjęcia zawieszono postępowania z urzędu (art. 180 k.p.c.) i na wniosek (art. 181 k.p.c.), w końcu przypadki umorzenia zawieszono postępowania (art. 182 k.p.c.) i w art. 182¹ k.p.c. – umorzenie postępowania dotyczącego masy upadłości, wreszcie rodzaj posiedzenia, na którym wydane może być postanowienie w przedmiocie zawieszenia, podjęcia i umorzenia postępowania (art. 183 k.p.c.). Artykuł 182¹ k.p.c. stanowił dysonans wśród przepisów omawianego rozdziału, ponieważ nie był powiązany z zawieszeniem postępowania, skoro ustanawiał obowiązek umorzenia postępowania bez jego zawieszania. Niemniej jednak jego ulokowanie w rozdziale 6 nawiązywało do korzeni, z których przepis ten wyrósł. Materia w nim ujęta była przed nowelizacją objęta art. 174 § 1 pkt 4 k.p.c., który przewidywał jednolity obowiązek zawieszenia postępowania z urzędu, jeżeli ogłoszono upadłość strony, a spór dotyczył przedmiotu wchodzącego w skład masy upadłości. Wprowadzone zmiany uwzględniały nowy kształt postępowania upadłościowego przyjęty w prawie upadłościowym i naprawczym. Miały na celu, co wynika z uzasadnienia projektu ustawy z 16 listopada 2006 r., usunięcie wątpliwości interpretacyjnych, jakie na tym tle powstawały w zakresie interpretacji dotychczasowego art. 174 § 1 pkt 4 k.p.c. W rezultacie ustawodawca zastosował dwa różne rozwiązania, zależne od tego, w jakiej roli procesowej występowała strona wobec której ogłoszono upadłość oraz rodzaju orzeczonej wobec niej upadłości – likwidacyjnej, czy też z możliwością zawarcia układu. Obydwa rozwiązania odnosiły się jednak do wypadku, kiedy w czasie toczącego się postępowania została ogłoszona upadłość strony, a postępowanie sądowe dotyczyło masy upadłości. Zmieniony art. 174 § 1 pkt 4 k.p.c. znajdował zastosowanie wtedy, kiedy ogłoszono upadłość z możliwością zawarcia układu, a strona pozbawiona została prawa zarządu masą upadłości albo ogłoszono upadłość obejmującą likwidację majątku powoda. Artykuł 182¹ § 1 k.p.c. dotyczył wypadku, kiedy ogłoszono upadłość obejmującą likwidację majątku pozwanego. W wyroku z dnia 23 września 2010 r. (III CSK 310/09, OSNC 2011/4/45) Sąd Najwyższy wyjaśnił, że celem wprowadzenia art. 182¹ § 1 k.p.c. było, aby z chwilą ogłoszenia upadłości likwidacyjnej strony pozwanej nie toczyły

się dalej postępowania sądowe o wierzytelności, które mogą być dochodzone w trybie zgłoszenia do masy upadłości. Przed dodaniem tego przepisu postępowania sądowe o tego rodzaju wierzytelności były zawieszane i zazwyczaj już nie były podejmowane. Wypadki, kiedy takie podjęcie mogło nastąpić przewiduje art. 145 ust 1 p.u.n. i do niego nawiązywał art. 182¹ § 2 k.p.c. Niewątpliwie więc art. 182¹ § 1 k.p.c. dotyczył postępowania, w którego toku została ogłoszona upadłość likwidacyjna strony, a nie postępowania wszczynanego już po ogłoszeniu upadłości, przeciwko syndykowi masy upadłości. Tej materii dotyczył art. 182¹ § 2 k.p.c. w zw. z art. 145 p.u.n., bądź – kiedy postępowanie upadłościowe toczyło się według przepisów prawa upadłościowego z 1934 r. - art. 62 i art. 169 pr. upadł.

Słusznie zatem skarżący zarzucał, że umorzenie postępowania przez Sąd Apelacyjny nastąpiło z naruszeniem art. 182¹ § 1 k.p.c. Dodatkowo wskazać należy, że w wyniku kolejnej nowelizacji kodeksu postępowania cywilnego, wprowadzonej ustawą z dnia 16 września 2011 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 233, poz. 1381) art. 182¹ k.p.c. został uchylony, a przejściowy przepis art. 9 ust. 4 zakazał go stosować od dnia wejścia ustawy w życie, to znaczy od 3 maja 2012 r. Przepis ten nie może więc obecnie uzasadniać umorzenia postępowania, nawet gdyby zachodziły przewidziane w nim przesłanki.

Umorzenie postępowania nie mogło nastąpić też na ogólnej podstawie procesowej przewidzianej w art. 355 k.p.c., to znaczy z powodu zbędności lub niedopuszczalności wydania wyroku, ponieważ przepis ten odnosi się jedynie do zdarzeń zaszłych w toku postępowania. Nie budzi zaś wątpliwości, że ogłoszenie upadłości likwidacyjnej T. F. SA miało miejsce wiele lat przed wszczęciem niniejszego postępowania.

W ramach obowiązków przewidzianych w art. 398¹³ § 1 k.p.c. rozważyć należało także problem dopuszczalności drogi sądowej w niniejszej sprawie. Zagadnienie, jak należy traktować pozew o wierzytelność, która podlega zgłoszeniu do masy upadłości, złożony po ogłoszeniu upadłości, stanowiło przedmiot kontrowersji. Ostatecznie uznać można za ukształtowane stanowisko, że pozew

taki, w razie niezgłoszenia wierzytelności do masy, należało przekazać sędziemu – komisarzowi jako takie zgłoszenie, natomiast w wypadku, kiedy wierzytelność została zgłoszona, a równolegle wierzyciel wytoczył o nią powództwo – pozew w takiej sprawie podlegał odrzuceniu z powodu czasowej niedopuszczalności drogi sądowej (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 29 września 1967 r., I CR 100/67, OSNC 1968/7/121; uchwałę tego Sądu z dnia 30 marca 1992 r., III CZP 22/92, OSNC 1992/11/188, uchwałę z dnia 25 sierpnia 1994 r., I PZP 33/94, OSNP 1994/10/161, a także wyrok z dnia 6 sierpnia 1998 r., I PKN 247/98, OSNP 1999/17/544). Stan prawny, ograniczający czasowo możliwość dochodzenia roszczeń przez wierzycieli upadłego w postępowaniu gwarantującym pełne standardy procesowe został uznany za zgodny z art. 32 ust. 1 w zw. z art. 45 ust. 1 Konstytucji wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 8 czerwca 2010 r. (P 62/08, OTK-A 2010/5/47). Nie oznacza to jednak, że pozew złożony w niniejszej sprawie podlegał odrzuceniu na podstawie art. 199 § 1 pkt 1 k.p.c. W tej sprawie przedmiotem żądania powoda nie jest zapłata przez pozwanego jego wierzytelności z tytułu wykupu obligacji lecz obrona przed wyegzekwowaniem przez pozwanego długu powoda względem upadłego. Zakres uprawnień wierzycieli upadłego, którzy jednocześnie są jego dłużnikami kształtuje się odmiennie niż innych jego wierzycieli. W stosunku do nich ustawodawca przyjął zasady korzystniejsze, polegające na tym, że nie muszą oni uregulować swojego długu na rzecz masy upadłości i dochodzić zaspokojenia z masy na zasadach ogólnych, lecz mogą dokonać potrącenia wzajemnych wierzytelności, aczkolwiek uprawnienie to w odniesieniu do potrącenia wierzytelności powstałych przed ogłoszeniem upadłości jest ukształtowane w art. 34 – 37 pr. upadł. w sposób ograniczony w stosunku do ogólnych reguł z art. 498 - 505 k.c. Powództwo w niniejszej sprawie oparte zostało na twierdzeniu o skuteczności potrącenia dokonanego przez powoda oświadczeniem złożonym w postępowaniu upadłościowym. W orzecznictwie dopuszczono (jakkolwiek niejednolicie) - powołany przez skarżącego w skardze kasacyjnej pogląd o dopuszczalności badania skuteczności oświadczenia o potrąceniu wzajemnych wierzytelności, złożonego w postępowaniu upadłościowym w sprawie wniesionej przez syndyka przeciwko wierzycielowi o zapłatę długu jaki ma on względem upadłego i który był przedmiotem

oświadczenia o potrąceniu (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 marca 2011 r., V CSK 311/10, Lex nr 811922 i powołane w nim orzecznictwo odnoszące się wprost do stanu prawnego mającego zastosowanie w niniejszej sprawie). Pogląd ten Sąd Najwyższy w obecnym składzie podtrzymuje. Specyfika niniejszej sprawy wyraża się w tym, iż wierzytelność upadłego do powoda została stwierdzona prawomocnym tytułem wykonawczym, wobec czego nie można odnieść do niej bezpośrednio koncepcji o możliwości podjęcia poza postępowaniem upadłościowym przez dłużnika upadłego, będącego zarazem jego wierzycielem, którego wierzytelność podlega zgłoszeniu do masy upadłości, obrony w procesie wytoczonym przez syndyka. Proces ten został prawomocnie zakończony przed złożeniem oświadczenia o potrąceniu. Jediną drogą obrony jaką ma wierzyciel, który bezskutecznie podjął próbę uzyskania akceptacji dla skutków potrącenia w postępowaniu upadłościowym, jest wytoczenie powództwa przeciwegzekucyjnego. Powództwo z art. 840 k.p.c. ma charakter obronny i nie stanowi formy dochodzenia własnego roszczenia lecz przewidzianą prawem drogę umożliwiającą zapobieżenie realizacji tytułu, który z różnych przyczyn może nie odpowiadać rzeczywistemu stanowi rzeczy. Nie można więc uznać, że wytoczenie takiego powództwa jest niedopuszczalne z uwagi na zakaz dochodzenia roszczeń podlegających zgłoszeniu do masy upadłości poza postępowaniem upadłościowym. Tym samym nie było podstaw do odrzucenia pozwu.

W konsekwencji skargę kasacyjną należało uznać za uzasadnione uznać i uchylić zaskarżone postanowienie na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c.

Orzeczenie o kosztach postępowania uzasadnia art. 398²¹ k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. i art. 108 § 2 k.p.c.